

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Vision for vores fælles natur - Naturstyrelsens nye rammer

Januar 2022

Titel

Vision for vores fælles natur - Naturstyrelsens nye rammer

Tekst

Naturstyrelsen

Fotos

Per Fløng (forside, side 6, 13)

Lars Gundersen (side 8)

Tobias Markussen (side 3, 5, 9)

Naturstyrelsen

Grafisk tilrettelæggelse

Glindvad Grafisk Design

Naturstyrelsen. Januar 2022.

Forord

Danmark er et lille land, men vores natur er rig på historier. Vi har dybe ådale efter istidens hvide skjold, og flade strandenge, hvor havbunden har hævet sig. Vi har ældgamle ege, som kongen lod stå, og plantager af skovfyr, der skulle stoppe sandets vandring mod øst. Og ikke mindst har vi tusindvis af plante-, svampe- og dyrearter, som gennem tiden har knyttet sig til både landskabets unikke naturtyper og hinanden. Jordbier og sommerfugle, der er afhængige af blåhatte og klokkeensian, eller topmejerer og sortspætter, der trives i krogede hule stammer.

Men gennem de sidste århundreder er vores natur blevet fattigere. Mens store dele af landskabet er blevet opdyrket til ager- og skovbrug, og byer, motorveje og jernbaner har bredt sig ud over landkortet, er mange værdifulde naturområder gået tabt, og mange arter er forsvundet eller blevet meget sjældne. Den globale tilbagegang af biodiversitet, som er en af det 21. århundredes største udfordringer, ses også i Danmark.

De statsejede natur- og skovarealer dækker fem procent af Danmarks landareal, men rummer en stor del af vores mest værdifulde natur. Det er områder, der ikke kun indeholder vigtige levesteder for sjældne arter, men også et sprudlende friluftsliv, hvor familier og foreninger hver weekend søger ud i det fri. Naturstyrelsen forvalter dermed en vigtig arv på vegne af fællesskabet. Ikke bare på vegne af os, der er her nu, men også på vegne af kommende generationer.

Gennem de sidste årtier har forvaltningen af statens naturarealer i stigende grad fokuseret på naturbeskyttelse. Moser og vandløb er blevet genoprettet. Overdrev og heder er blevet plejet og

græsset til fordel for en artsrig lyselskende flora og dagsommerfugle. Der er rejst mere skov, samtidig med at skovdriften på statens arealer er blevet naturnær, og flere områder er udlagt til urørt skov.

Med vores nye vision tager vi det næste store, men naturlige, skridt mod at sikre en rig natur til fremtiden.

I Naturstyrelsen står vi dermed også over for et paradigmeskifte i forvaltningen af vores fælles natur. Med et nyt fokus for arealforvaltningen og nye opgaver, vi skal løse.

Naturen og friluftslivet kommer fremover til at stå som hovedformålet for styrelsens arbejde. Det betyder, at alle medarbejdere i Naturstyrelsen i endnu højere grad får til opgave at øge biodiversiteten og skabe flere muligheder for et rigt og aktivt friluftsliv. Det betyder også, at de langsigtede hensyn til træproduktion, som historisk set har været en af kerneopgaverne i forvaltningen, fremover vil træde mere i baggrunden.

Det er en stor opgave. Skal vi i mål med den nye vision, kræver det viden om samspillet mellem biodiversitet og naturforvaltning. Det kræver gode samarbejdsevner med lokale interessenter. Og det kræver god formidling, når vi skal dele de historier, som vores fælles natur er så rig på.

For at kunne levere bedst muligt på de nye målsætninger, justerer Naturstyrelsen derfor også vores organisation og måden, vi arbejder med vores fælles arealer på.

Det kan du læse mere om på de følgende sider, der rummer Naturstyrelsens nye vision: "Vision for vores fælles natur – Naturstyrelsens nye rammer."

Lea Wermelin
Miljøminister

Peter Ilsøe
Direktør i Naturstyrelsen

Naturstyrelsen i dag - arealerne og organisationen

Naturstyrelsen forvalter i dag ca. 209.000 hektar statsejede arealer. Det dækker over en betydelig andel af Danmarks mest værdifulde natur og levesteder for sjældne og karakteristiske arter. Herunder en lang række nationale klenodier som eksempelvis Jægersborg Dyrehave, Møns Klint, Råbjerg Mile, klitlandskaberne i Thy, Hammerknuden, skovene ved Silkeborgsøerne m.fl.

Arealforvaltningen af statens arealer sker i dag ud fra et mål om at skabe størst mulig værdi for samfundet i form af gode rammer for friluftslivet, beskyttelse af naturen og effektiv naturnær drift af skovene. Den naturnære skovdrift har som formål at balancere en række hensyn på de samme arealer. Således bidrager skovdriften med bæredygtige træressourcer til samfundet, samtidig med, at der tages hensyn til biodiversitet, friluftsliv og kulturhistorie. De lysåbne arealer, som udgør halvdelen af de statsejede arealer, forvaltes enten som vild natur, ved målrettet naturpleje eller som ny natur.

De statsejede naturområder består overvejende af store sammenhængende områder med en kombination af lysåben natur og skovnatur.

Over 80 pct. af det samlede statsejede areal indgår i sammenhængende naturområder på over 200 hektar. Store naturområder har i sig selv en fordel i forhold til at sikre og udvikle naturen, og store områder giver desuden gode muligheder for naturoplevelser og det organiserede friluftsliv. Dertil har store dele af de statsejede arealer været natur i århundreder. Det gælder løvskove, heder, strandengene og klitområder. Den lange kontinuitet og de store sammenhængende arealer skaber unikke vilkår for mange arter og udviklingsmuligheder for naturen.

Et af Naturstyrelsens hovedformål er at understøtte og bidrage til udvikling af befolkningens natur- og friluftsoplevelser. Adgang til naturen er den helt

Gribskov, Ulvedalene

afgørende faktor for at kunne opfylde dette, og her giver naturbeskyttelsesloven borgerne lov til færdsel overalt og hele døgnet på statens arealer. 80 pct. af befolkningen har under fem km til et af de statslige arealer.

Naturstyrelsen arbejder gennem store og små projekter med at skabe bedre natur på de eksisterende arealer samt lave mere ny natur gennem naturgenopretning og skovrejsning, hvor der f.eks. erhverves private jorde til formålet. Det har blandt andet gjort, at der gennem samarbejde med kommuner og vandværker er skabt over 100 nye skove de seneste 30 år. Det giver mulighed for nye naturoplevelser og bidrager med erfaringer og viden om naturforvaltning til gavn både nationalt og internationalt.

Det skønnes, at der på Naturstyrelsens ca. 1.000 naturområder er over 100 millioner enkeltbesøg årligt. De mange store sammenhængende naturområder og den gode adgang gør de statslige naturområder til de vigtigste områder for friluftslivet i Danmark.

Naturområderne tilbyder store naturoplevelser, og de giver mulighed for at opleve velbevarede fortidsminder og kulturhistorie. Oplevelser, der strækker sig fra den daglige tur i den bynære natur til muligheden for ro og følelsen af "ødemark" i de store sammenhængende naturområder. Mange af Danmarks fritids- og idrætsklubber bruger naturområderne aktivt. Således blev der i 2019 booket aktiviteter for over 800.000 deltagere.

Naturområderne rummer samtidig store naturværdier, og det er Naturstyrelsens rolle at sikre den rette balance mellem benyttelse og beskyttelse.

Naturstyrelsen er til stede lokalt i hele Danmark

Naturstyrelsens 16 lokale enheder, der er placeret ud over hele landet, har i dag fokus på den konkrete forvaltning af og tilsyn med statens arealer. De skaber rammerne for danskernes brug af naturområderne og udfører store såvel som små projekter på arealerne.

Naturstyrelsens lokale enheder er ensartet organiserede med en chef samt et antal medarbejdere med hovedopgaver inden for henholdsvis naturbeskyttelse, friluftsliv og skovdrift. Hertil kommer administrative funktioner inden for regnskab, formidling og hjemmeside samt opgaver inden for ejendoms- og bygningsforvaltning. Desuden har styrelsen en faglig rolle i forhold til praktiske opgaver inden for jagt- og vildtforvaltning i samarbejde med Miljøstyrelsen. Styrelsens lokale enheder varetager også projekter inden for naturgenopretning, skovrejsning, partnerskaber om f.eks. friluftsliv samt udtagning af landbrugsjorder til næringsstof- og CO₂ reduktion. Endelig har alle enheder en bemanning af skov- og naturteknikere til at varetage den praktiske udførelse af opgaverne ude på arealerne.

Den lokale viden om de konkrete arealer, historik og naturindhold sikrer muligheden for lokale løsninger i samarbejde med borgere, lokale myndigheder og interessenter, og det giver gode muligheder for at omsætte en national dagsorden til lokal handling synkront og hurtigt i hele Danmark.

Kompedal

© Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, © Naturstyrelsen, © Danmarks statistik

Befolkningstæthed (gul mod rød) og Naturstyrelsens arealer (grøn).

Vision og mål for Naturstyrelsen

Paradigmeskifte for Naturstyrelsen

Inden for kort tid ændres forvaltningen på statens arealer, hvor der etableres naturnationalparker og udlægges urørt skov, men også på de øvrige arealer skal der for alvor sættes fokus på naturværdierne.

Styrelsens kerneopgave ændres således med den nye vision og de nye målsætninger til, at der er endnu mere fokus på natur og friluftsliv. I stedet for den klassiske opdeling mellem skov og natur i arealforvaltningen vil der være en integreret forvaltning med naturen i fokus – populært sagt nedlægges skovgærdet for at skabe varierede levesteder til sikring af den danske biodiversitet på statens arealer.

Omlægning af arealerne - ting tager tid

Frem mod målet om, at størsteparten af Naturstyrelsens arealer forvaltes som lysåben natur med høj naturværdi eller som urørt skov, ligger

der særligt for skovarealerne en omfattende omstilling af såvel arealer som den nuværende forvaltningspraksis. Med en opdeling af statens naturarealer i tre overordnede geografiske områder er der målsat, hvor omstillingen til urørt skov kan gennemføres hurtigt, og hvor den naturnære skovdrift fortsættes.

En stor del af den lysåbne natur forvaltes allerede i dag målrettet i forhold til naturtyper og arter, bl.a. med ophæng i Natura 2000-planerne. Ud over denne målrettede forvaltning vil der i højere grad blive sat fokus på at skabe vildere natur med fri dynamik både i skov og på det lysåbne. Endelig vil der skulle skabes ny lysåben natur eller ske naturgenopretning ved konvertering af landbrugsjord blandt andet gennem klima-lavbundsprojekter eller skovrejsning. De tre forskellige tilgange skal altid vurderes konkret for de enkelte arealer ud fra, hvilket biologisk problem, som forvaltningen skal løse.

Grubevande i
Tvorup Klitplantage

Vision

Naturstyrelsen forvalter vores fælles natur. De statslige naturområder skal være mere sammenhængende med fokus på en mere vild natur rig på levesteder for planter og dyr, og områderne skal give alle borgere gode rammer for friluftsliv i alle dele af landet.

Mål på lang sigt

- Naturstyrelsens arealer har en høj naturværdi, og det vil være muligt uden væsentlige anlægsomkostninger at vælge, at alle arealerne skal forvaltes efter hovedformålene natur og friluftsliv, og at produktionshensyn ikke længere vil være selvstændige mål. Arealerne forvaltes helhedsorienteret, og der er sikret varierede overgangszoner mellem skov og lysåben natur.
- Naturen forvaltes med særligt fokus på naturlige processer og dynamikker (open-ended forvaltning) i naturnationalparkerne. I øvrige områder anvendes enten målrettet naturforvaltning, open-ended forvaltning, eller der gøres en aktiv indsats for at etablere ny natur, alt efter områdets udgangspunkt og mål. For alle arealer tages der konkret stilling til naturforvaltningen, og der prioriteres skarpt inden for de økonomiske rammer, som er til rådighed, samt de juridiske rammer, som gælder de enkelte områder.
- Den målrettede forvaltning foretages for at sikre naturtyper og sjældne arter samt hensyn til friluftsliv og landskaber mm. Den skarpe opdeling mellem skov og lysåben natur i landskabet er opløst. På arealerne tages ikke selvstændige produktionshensyn, men naturområderne forvaltes fortsat omkostningseffektivt.
- Der skal være statslige naturområder og mulighed for friluftsliv for alle borgere i alle dele af landet, og der fastholdes gode rammer for friluftslivet. Der arbejdes derfor målrettet på, at alle borgere i Danmark har kort afstand til et større statsligt naturområde over 50 hektar.
- De statslige arealer skal øges for at give mere plads til naturen og tilbyde borgerne flere steder med naturoplevelser. Dette sker gennem skovrejsning over hele landet, som bidrager til kulstofbinding af klimahensyn, grundvandsbeskyttelse og nærrekreativ natur. Nye naturområder skal også skabes ved naturgenopretning af vådområder, søer og vandløb og udtagning af landbrugsjord i forbindelse med klima- og vandmiljøindsatser.

Mål på kort sigt

- De kommende naturnationalparker skal forvaltes med natur og biodiversitet som hovedhensyn, med henblik på, at naturen så vidt muligt kan udvikle sig på egne præmisser. Uanset at der sigtes efter mindst mulig aktiv naturforvaltning, kan der af hensyn til bl.a. naturtyper og arter beskyttet efter habitatdirektivet dog blive behov for at gennemføre målrettet naturforvaltning. Samtidig kan der f.eks. også være behov for at iværksætte foranstaltninger i forhold til fortidsminder mv. Naturnationalparkerne skal samtidig give mere spændende naturoplevelser og dermed mulighed for mere friluftsliv.
- I de skønmæssigt op mod 60.000 hektar urørt skov uden for naturnationalparkerne er biodiversiteten såvel som friluftslivet i fokus. De urørte skove skal give borgerne gode naturoplevelser, og hensynet til det aktive og organiserede friluftsliv sidestilles med hensynet til biodiversiteten, så der også kan skabes gode alternativer (aflastningsområder) i forhold til naturnationalparkerne. Der kan også tages andre hensyn til eksempelvis landskab og fortidsminder. Der er fokus på at skabe biologisk sammenhæng mellem træbevoksede arealer og lysåben natur, så landskabets lige linjer over tid opløses.
- For de øvrige naturområder vil der blive arbejdet videre med Naturstyrelsens principper for naturnær skovdrift og dermed opbygningen af klimarobuste skove, der understøtter hensyn til biodiversitet, friluftsliv, bæredygtig produktion etc. Hermed får fremtidige generationer et godt udgangspunkt for at vælge om skovene på lang sigt skal lægges urørte, eller om de fortsat skal være underlagt en bæredygtig drift. Der lægges derfor særligt vægt på at genoprette den naturlige hydrologi og sikring af robuste skove med et større indhold af hjemmehørende træarter, ligesom der arbejdes med den funktionelle sammenhæng mellem de skovbevoksede arealer og de lysåbne naturtyper.
- Der fastholdes og udvikles gode muligheder for friluftslivet og naturoplevelser i statens naturområder. Der er fokus på at kunne tilbyde gode friluftsfaciliteter og mulighed for gennemførelse af friluft aktiviteter for alle borgere. Det er bl.a. vigtigt, at mulighederne på arealerne understøtter, at børn og unge tidligt får gode oplevelser i naturen. Både i naturnationalparkerne og i de urørte skove der grundlag for flere spændende naturoplevelser og et mangfoldigt friluftsliv. Naturformidling bliver et centralt led i at understøtte friluftslivet og udnytte potentialerne, f.eks. i forhold til børn og unges naturforståelse og det nye samspil mellem friluftsliv og græssende dyr mv. Endvidere bliver udvikling af redskaber, opsamling af viden i forhold til rekreativ infrastruktur etc. et centralt fokusområde, når der skal tages hensyn til flest mulige interesser.

De statslige naturområder kan groft deles ind i tre

Af historiske og geografiske grunde er skovene forskellige i Vest-, Midt- og Østdanmark. Grundlaget for at skabe en fremtidig urørt skov med høj biodiversitet er også forskelligt. Det skyldes dels, at der generelt er højere biodiversitet, jo længere der har været skov, og dels at hjemmehørende løvtræer er af større værdi for den tilknyttede biodiversitet end indførte nåltræer. Mange indførte nåltræerarter har også så stor konkurrenceevne, at de i urørt tilstand vil risikere at komme til at dominere arealerne.

De statslige naturområder kan groft inddeles i tre geografiske zoner. Inden for zonerne vil der dog være skove, der adskiller sig fra den karakteristiske skovnatur i zonen.

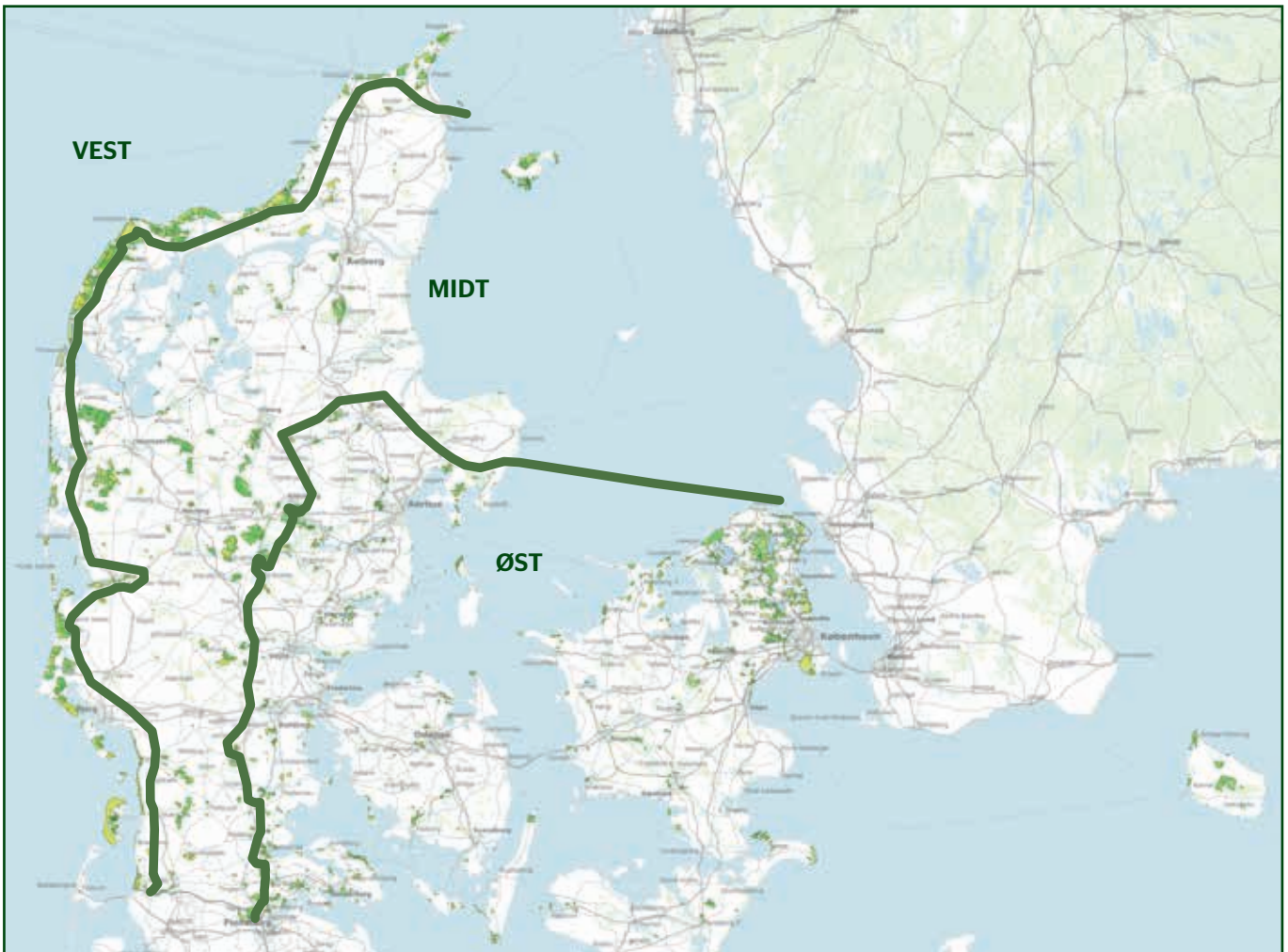
Øst: Fortrinsvis løvskove med lang kontinuitet i tid og rum. En stor del er gammelt krongods fortrinsvis i Nordsjælland. Naturområderne er generelt kendetegnet ved en relativ høj andel af hjemmehørende ældre træer, men har sammenlignet med de to øvrige zoner en lavere andel af lysåben natur. Nogle steder har styrelsen dog genskabt naturlig hydrologi i de gamle løvskove, hvilket bl.a. har betydet genopretning af skovmoser, som gør arealerne mere varierede. Store dele er egnet til at udlægges til urørt skov med det samme eller inden for en kort tidshorisont på 6 til 10 år. Samtidig skal der gives plads til

hjemmehørende træarter, lysåbne arealer og overgangszoner bl.a. gennem skovgræsning samt ved at øge mængden af dødt ved f.eks. ved at skade levende træer (veteranisering) for at fremskynde udviklingen og skabe levesteder til især de insekter og svampe, der er knyttet hertil. Især i denne zone er der vigtige gamle kulturlandskaber, der også fremover bør prioriteres. Det er i oktober 2021 besluttet, at der skal udlægges ca. 30.000 hektar urørt skov i østzonen.

Midt: Fortrinsvis nåltræsplantager med en høj andel af ikke-hjemmehørende træarter samt større hedeområder. Nåltræsplantagerne blev anlagt i forbindelse med opdyrkning af heden i slutningen af 1800-tallet, og rødgran er i mange af naturområderne den dominerende træart. Rødgran er en europæisk hjemmehørende træart, hvortil der er knyttet en række sjældne arter. Rødgran er dog i dag, i forhold til hvad dens betydning for dansk biodiversitet berettiger til, markant overrepræsenteret på de statsejede arealer i denne zone, særligt i form af meget store monokulturer. Monokulturerne rummer få levesteder for dyr og planter, og de er samtidigt sårbare over for de temperaturforandringer og de mere ekstreme vejrforhold, der følger af klimaforandringerne. For at udvikle skovene mod et større naturindhold og bedre tilpasning til ændringerne i klimaet, bør arealet med både rødgran og med de oversøiske træarter som f.eks. sitkagran, der selvforrynger sig og kan få helt dominerende karakter, mindskes.

Møns Klint

Derfor har Naturstyrelsen siden 2004 arbejdet med naturnær skovdrift og er i gang med en konvertering til mere klimarobuste og artsrige skove. Det, er en lang proces, der skal ses i et generationsperspektiv. Fremadrettet fortsætter den naturnære skovdrift på store arealer i denne zone. Som en del af den naturnære skovdrift foretages også genopretning af mere naturlig hydrologi, efterlades mere dødt ved, lysåbne naturtyper genskabes og skellene mellem skov og lysåben natur opbrydes gradvist, f.eks. ved at der introduceres mere skovgræsning også i randzonerne mv.

Vest: Indeholder generelt store sammenhængende områder med internationalt værdifuld kystnatur i form af bl.a. klitter og klithede, der er unikt i europæisk perspektiv både på grund af omfanget i Danmark og naturkvaliteten. Her ligger også landets væsentligste strandengs- og vådområder, hvor målrettet forvaltning for især eng-, vade- og vandfugle også fremover bør have højeste prioritet, da Danmark her har et særligt internationalt ansvar. Her findes store områder med nåletræsplantager

oprindeligt plantet for at stoppe sandflugten i 1800-tallet. Nåletræsplantagerne er kendetegnet ved en høj andel af ikke-hjemmehørende arter som sitkagran og contortafyr, hvor der kræves en stor indsats for at sikre, at vækst og genvækst ikke vil være dominerende på arealerne. Dele af nåletræsplantagerne kan med fordel konverteres til lysåben natur og dermed øge det danske areal med klitter og klithede.

Skovrejsning og øvrige arealer

Arealer med skovrejsning, eller hvor kulturhistorie og værdifulde landskaber fx ifm. fredninger har hovedfokus, findes i alle tre zoner. I eksisterende skovrejsningsarealer (skove under 40 år) vil der være særligt fokus på friluftsliv, samtidigt med at naturindholdet understøttes. Arealerne forvaltes fortsat med naturnær skovdrift for at sikre, at der opbygges klimarobuste og stabile skove med et stort biodiversitetspotentiale, der giver mulighed for, at de eventuelt kan omlægges til urørt skov over en trægeneration (80 til 100 år), når naturindholdet til den tid er øget. Den statslige skovrejsning

Zoneinddelingen for omlægning af Naturstyrelsens skove til urørt skov.

har til formål at skabe mere tilgængelig natur over hele landet samtidig med, at skovrejsningen bidrager til CO₂-binding, sikrer rent drikkevand og på sigt bliver værdifuld natur.

Den lovgivne forpligtelse til at pleje og beskytte arealer med kulturhistorie, fortidsminder og særligt værdifulde landskaber betyder, at den nuværende forvaltning fortsættes på arealer, hvor dette er hovedformålet, herunder slæt, græsning, rydning af krat mv. med jævne mellemrum. Dog ses der løbende på mulighederne for øgning af naturværdierne ved mindre tiltag, der kan ske i henhold til forpligtelserne i f.eks. museumsloven.

Fortsat fokus på tilgængelighed og friluftsliv

Det er centralt for befolkningens mulighed for naturoplevelser og friluftsliv, at det nuværende niveau og muligheder fastholdes og udvikles i de skove, som omstilles til urørt skov. Således vil der i de urørte skove fortsat kunne gives gode muligheder til friluftsliv, afholdes organiserede friluftaktiviteter samt vedligeholdes og etableres friluftsfaciliteter, der understøtter, at borgerne kan opleve naturen. I de meget bynære skove, herunder nye og fremtidige skovrejsningsskove forventes de organiserede friluftaktiviteter at have særligt gode vilkår.

Ved at skabe bedre og mere natur bør der kunne tilbydes god adgang og "naturvelfærd" for alle borgerne uanset, hvor i landet man bor. Styrelsens lokale enheder skal være åbne og lyttende over

for de forskellige interessenter og deres ønsker til brug af arealerne, så der opleves en reel dialog og skabes ejerskab om vores fælles natur.

Som et centralt element i udviklingen af friluftslivet på Naturstyrelsens arealer skal der være fokus på, at alle borgere skal have god adgang til arealerne og lige muligheder for at bruge naturen. Også fremover vil det være en essentiel opgave for Naturstyrelsen, at der på alle relevante platforme kommunikeres til borgerne om mulighederne for natur- og friluftsmuligheder på de statslige arealer.

Der skal være særlig opmærksomhed på de grupper, der ikke har haft tradition for at komme ud i naturen. Dette er allerede godt på vej i form af de eksisterende faciliteter, parkeringsmuligheder og sti- og vejforløb i skovene. Det er en målsætning, at den enkelte borger inden for en kortere afstand kan finde statslig natur med fuld adgang og af en vis størrelse. Det kan ske ved skovrejsning, naturgenopretning mod vådområder, søer og vandløb, udtagning af landbrugsjord osv.

Naturstyrelsen vil endvidere have et særligt fokus på at understøtte børn og unges friluftsliv og deres læring om natur og biodiversitet. Det vil bl.a. ske ved at lægge endnu mere vægt på at opdyrke partnerskaber med relevante interessenter som kommuner og organisationer på børne- og ungeområdet samt sikring af, at både kommunikation om, og mulighederne på, de statslige naturarealer også appellerer til børn og unge.

Omstilling i Naturstyrelsen

Ændring af Naturstyrelsens kerneopgaver til et endnu mere målrettet fokus på natur og friluftsliv kræver, at den igangværende udvikling af medarbejderne og en hurtigere omstilling af forvaltningen accelereres. I implementeringen af den nye vision er der fokus på en ensartet forvaltning på tværs af landet. Det sikres med et styrket og normsættende hovedkontor og et øget samarbejde på tværs af styrelsens enheder.

Når visionen og forvaltningen på store dele af arealerne på relativt kort tid ændres, skal organisationen tilpasses hertil. Naturstyrelsen har gennem en lang årrække arbejdet med at styrke indsatsen for natur og friluftsliv, men den hastighed, som ændringerne nu sker med, vil for en del af medarbejderne føles som en grundlæggende kulturforandring. Evnen til at udvikle og vælge de rigtige værktøjer i forvaltningen bliver den dominerende faglighed i forhold til, at Naturstyrelsen kan lykkes med at øge naturindholdet og levere endnu bedre muligheder for friluftsliv til borgerne på alle arealer.

For at lykkes med visionen er der brug for at udbygge de nødvendige kompetencer og styrke sammenhængen og det faglige samarbejde yderligere i den landsdækkende organisation. Omstillingen forankres i et egentligt forandrings-

projekt, og understøttes af en række ændringer organisatorisk, fagligt og styringsmæssig. Der er ikke lagt op til reduktioner i antallet af medarbejdere i Naturstyrelsen som følge af den nye vision, men det skal sikres, at alle har stærke kompetencer inden for de nye målsætninger. Der vil også være en mindre del af medarbejderne, der skal omskoles til at lave noget helt andet, end det de laver i dag.

Organisatorisk understøttelse af omstillingen

Der er brug for at styrke Naturstyrelsens hovedkontor, og der etableres derfor tre nye enheder/teams. Et nyt forandringssekretariat med direkte reference til direktionen og et dedikeret chef-årsværk får til opgave at være koordinerende, normsættende og opfølgende i overgangsperioden fra den nuværende opgaveportefølje til den "nye" version af Naturstyrelsen.

Hald Sø, Troldeslugten

I fremtiden bliver det centralt effektivt at kunne anvende og omsætte data fra naturregistreringer, overvågning mv. til en endnu mere databaseret naturforvaltning. Til det vil der blive oprettet et arealdata team.

Nye værktøjer til planlægning og opfølgning bliver også nødvendige og en central del af omstillingen. Her igangsættes et udviklingsarbejde af nye digitale planlægningsværktøjer, som understøtter den nye måde at forvalte arealerne på. Det nye arealdata team får til opgave at sikre, at den store mængde naturdata håndteres og bringes i spil bedst muligt.

For de to store politiske processer – etablering af op mod 15 naturnationalparker og op mod 70.000 hektar urørt skov på statens arealer – oprettes et koordinerende sekretariat i enheden Natur på hovedkontoret, der skal sikre ensartet opgaveudførelse og afvikling af processer på tværs af styrelsens egen organisation og i tæt samarbejde med Miljøministeriets departement.

De nødvendige kompetencer

Sammenhængskraften og den ensartede forvaltning i styrelsen styrkes igennem stærke faglige miljøer og ændringer i samspillet centralt-decentralt på en række områder. Der er behov

for fokus på ensartet og sikker forvaltning på tværs af landet og en styrket bemanning i forhold til de embedsmandsmæssige kompetencer.

De tværgående faglige netværk styrkes for at skabe bedre mulighed for, at medarbejderne indgår i større faglige miljøer, og der er mulighed for faglig sparring i den lokale forvaltning. Ensartede opgaver, f.eks. indgåelse af forpagtningskontrakter eller partnerskabsaftaler med f.eks. cykelklubber kan løses helt eller delvist i samarbejde på tværs af enhedsgrænser.

Der er gennem mange år arbejdet med, at styrke det generelle biologi-faglige niveau i Naturstyrelsen i takt med, at hensyn til natur og biodiversitet gradvist har fyldt mere i driften. Selvom Naturstyrelsen derfor har et solidt udgangspunkt, skal de biologifaglige kompetencer dog styrkes yderligere med en efteruddannelsesindsats over hele landet og suppleres ved rekruttering af nye kernekompetencer. Særligt fokus lægges på at udbrede og forankre indsigten i danske naturtyper, økosystemer og virkemidler i forhold til biodiversitet i kombination med praktisk forståelse og eksekvering. Ud over efteruddannelse skal der sikres fælles vidensgrundlag via workshops og faglige ekskursioner samt erfaringsudveksling.

Helzen Enge

Endelig skal Naturstyrelsen inden for egne rækker sikre kompetencer inden for dyrevelfærd, når flere og større flokke af egne dyr skal skabe vildere natur i naturnationalparkerne og i den urørte skov. Hertil vil en styrkelse af de veterinære kompetencer med bl.a. ansættelse af egen dyrlæge med speciale i vilde græssende pattedyr være nødvendig.

Stærkere styringskæde og tværgående samarbejde

Sammenhængen mellem det centrale og decentrale lag i Naturstyrelsens organisation med et hovedkontor og 16 lokale enheder styrkes ved i endnu højere grad at inddrage chefer og medarbejdere på enhederne i arbejdet med interne retningslinjer og vejledninger samt i løsningen af større opgaver. På den måde kommer lokale erfaringer og kompetencer i spil, og der opnås en bedre lokal indsigt i de overordnede vilkår og rammer, ligesom målet om gode embedsmandskompetencer styrkes i alle dele af organisationen. De allerede eksisterende faglige netværk målrettes mod at sikre denne sammenhæng.

En række projektorganiserede opgaver, som f.eks. naturgenopretningsprojekter er forankret i et

centralt naturprojektteam på hovedkontoret, hvor opgaverne løses konkret i et samspil mellem hovedkontor, projektmedarbejdere og den lokale enhed. Det er en arbejdsmodel, der vil blive udbredt til flere af styrelsens arbejdsopgaver. Specialiserede opgaver som f.eks. den langsigtede og overordnede arealplanlægning, planer for konkret arealforvaltning og digital arealformidling forankres i hovedkontoret, men i et tæt samspil med enhederne. Samlet set vil der hele tiden blive set på, hvordan der kan trækkes på lokale medarbejdere og chefer til centrale processer og opgaver.

Omstillingen vil blive gennemført som et forandringsprojekt med inddragelse af medarbejdere og chefer i projektorganisationen, i netværk på tværs af Naturstyrelsen samt som deltagere i en række workshops, hvor der bl.a. vil være fokus på udvikling af de nødvendige kompetencer og på styrkelse af sammenhængen mellem det centrale og det decentrale lag.

Forandringsprojektet vil blive gennemført i løbet af ét år, og den resterende del af omstillingen gennemføres og forankres herefter løbende i organisationen i et samspil mellem medarbejdere og chefer.

